

<http://www.diva-portal.org>

This is the published version of a paper published in *Socialmedicinsk Tidskrift*.

Citation for the original published paper (version of record):

Kassman, A., Hvenmark, J., Kneck, Å. (2021)

Barn- och ungdomsfotboll under Coronapandemin: de svenska erfarenheterna visar att folkhälsa är mer än smittskydd

Socialmedicinsk Tidskrift, (1): 100-111

Access to the published version may require subscription.

N.B. When citing this work, cite the original published paper.

Permanent link to this version:

<http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:esh:diva-8649>

Barn- och ungdomsfotboll under Coronapandemin

De svenska erfarenheterna visar att folkhälsa
är mer än smittskydd

Anders Kassman, Johan Hvenmark, Åsa Kneck

Anders Kassman, docent, Ersta Sköndal Bräcke högskola, Stockholm.

E-post: anders.kassman@esh.se

Johan Hvenmark, docent, Ersta Sköndal Bräcke högskola, Stockholm.

E-post: johan.hvenmark@esh.se

Åsa Kneck, Med. Dr, Ersta Sköndal Bräcke Högskola, Stockholm,

E-post: asa.kneck@esh.se

Undersökningen är en fallstudie av hur föreningsfotbollen i Stockholm och de nationella förbunden hanterade Coronapandemin våren 2020. I Sverige poängterades det personliga ansvaret vilket medförde att föreningar och ideellt engagerade ledare gavs ett stort ansvar att tolka, hantera och kontrollera efterföljden av de rekommendationer och restriktioner som beslutades. Resultaten visar att det på alla nivåer fanns farhågor att även ett tillfälligt stopp av verksamheten kunde få långsiktiga negativa konsekvenser bland annat på grund av minskad fysisk aktivitet. En nyckelhändelse var att St Erikscupen kunde genomföras vilket under pandemin adderade den ovana rollen för de ideella ledarna att försöka hålla vissa hygienregler samt att se till så att det inte samlades mer än max 50 personer i samband med matcherna.

This is a case study of how football associations in Stockholm handled the Corona pandemic in the spring of 2020. In Sweden, personal responsibility was emphasized, which meant that associations and voluntary leaders were given a great responsibility to interpret, manage and control compliance with the recommendations and restrictions decided. The results show that at all levels there were fears that even a temporary shut-down could have long-term negative consequences. A key event was that the St Erikscup could be carried out, which during the pandemic added the unfamiliar role for the volunteers to try to keep certain hygiene rules and to ensure that no more than a maximum of 50 people gathered in connection with the matches.

Inledning

Ett särdrag i Sveriges hantering av Coronapandemin är att grundskolan under hela perioden har hållits öppen. Ett annat särdrag är att barn och ungdomsidrotten trots den pågående pandemin också har kunnat fortgå. Den här artikeln handlar om hur det i praktiken gick till när Coronapandemin drabbade barn och ungdomsidrotten och hur olika beslut sammantaget kom att bilda en praxis med en mer långsiktig prioritering av folkhälsa utöver de mer akuta smittskyddsåtgärderna.

I Sverige är det Folkhälsomyndigheten (FHM) som har det övergripande ansvaret för både smittskydd och folkhälsa. FHM tillhör en ny typ av myndigheter som har till uppgift att balansera olika viktiga mål, men som inte har makt att utöva direkt styrning över hela sitt komplexa verksamhetsområde. I stället är de hänvisade till att utveckla olika samarbetsformer som bygger på frivillighet och överenskommelser. Man benämner ibland detta som interaktiv styrning eller som ett tecken på att staten har övergått från ”government” till ”governance” (Johanson et. al., 2019). Interaktiv styrning äger ofta rum inom politikområden som präglas av ”lömska problem” eller på engelska ”wicked problems” där det inte finns någon given lösning och där man genom att lösa ett problem riskerar att förvärra ett annat. I sådana lägen kan de styrande försöka involvera flera olika intressenter och tillsammans med dem pröva sig fram. I lyckade fall kan lösningar med hög legitimitet i stora grupper av befolkningen arbetas fram, en nackdel är att det kan bli svårt att utkräva ansvar för mindre lyckade förslag (Hedlund, 2005).

Idrottsrörelsens olika organisationer är viktiga samarbetsparter för FHM både för att förhindra smittspridning, framförallt eftersom många idrottsengagemang samlar stor publik på liten yta, och för att främja folkhälsa, särskilt genom att bidra med fysisk aktivitet. Idrott engagerar många människor, kanske främst som underhållning vid olika publika engagemang, men idrottsorganisationerna tillhör också den organisationstyp som samlar det största intresset i form av ideellt arbete (von Essen & Svedberg, 2020). Men även om idrott nästan uteslutande organiseras på ideell basis och leds av självständiga organisationer så passar de inte riktigt in i den svenska civilsamhällesdiskussionens uppdelning mellan röstbärande och serviceinriktade funktioner. Till skillnad från andra röstbärande organisationer inom till exempel arbetarrörelsen och nykterhetsrörelsen så har idrottsrörelsens organisationer aldrig varit i opposition mot staten utan idrottens verksamhetsidé har växt fram i samklang med staten och med sikte på att fostra goda medborgare (Lindroth, 1974). Inom idrottsrörelsen är konflikten mellan röst och service obetydlig och sammantaget med dess storlek utgör därför idrottsorganisationerna en viktig tillgång för staten att involvera i interaktiva styrformer.

I den här artikeln intresserar vi oss för hur den svenska Coronastrategin växte fram i interaktion mellan idrottsorganisationer, stat och myndigheter under våren 2020. Studien ska ses mot bakgrund av att det handlade om en ny form av virus, med oklara smittvägar och okända konsekvenser och som hanterades av en myndighet som har det svåra uppdraget att prioritera mellan olika målsättningar som staten själv inte kan styra över utan är beroende av interaktiva styrformer. Mot denna bakgrund intresserar vi oss för informationsflödet mellan och inom de olika organisationerna, hur regler och rekommendationer beslutades och tolkades och om vi kan finna olika beslut som i efterhand visade sig mer avgörande än andra.

Bakgrund

Under 2020 tvingades barn och unga, på grund av Coronapandemin, runt om i både Europa och i resten av världen att stanna hemma i och med att delar av, eller hela samhällen genomförde ”lock-downs”. Under våren detta år stängdes i många länder till exempel skolor, daghem och fritidsaktiviteter helt och hållet¹. I samband med detta utvecklades olika former för distansundervisning där ibland den nationella televisionen användes för att sända undervisningsmaterial. Många av de länder som i stort sett stängdes ner helt var också mycket restriktiva vad gällde mer allmän utomhusvistelse. På flera platser fick man inte vara ute annat än för det allra nödvändigaste. Detta innebar förstås att även lekparkar, idrottsplatser och andra liknande platser stängdes. I många länder, till exempel bland våra nordiska grannländer, i Tyskland Italien och Spanien, liksom i många av USA:s delstater, stängdes även alla organiserade idrotts- och fritidsaktiviteter ner.

I Sverige var inskränkningarna, särskilt för barn och unga under 18 år, mindre drastiska. För att upprätthålla den påbjudna sociala distanseringen poängterades istället det personliga ansvaret så långt som möjligt. Inom idrotten fick klubbar, föreningar och ideellt engagerade ledare härmed ett stort ansvar att tolka och hantera de rekommendationer och restriktioner som angavs och som också uppdaterades löpande.

I mitten av februari 2020 bedömde FHM fortfarande risken för en allmän spridning av Coronaviruset i Sverige som mycket låg. Men, den bedömningen ändrades sedan i snabb takt tills den högsta nivån nåddes ”mycket hög risk” den

1. Stycket bygger på information från olika webbplatser (<https://www.fhi.no/>; <https://education.kerala.gov.in/2020/03/24/covid-19-cell-in-general-education-dept-orders-issued>; <https://www.msrebs.gob.es/en/profesionales/saludPublica/ccayes/alertasActual/nCov/home.htm>; <https://coronavirus.illinois.gov/s/>; <https://politi.dk/coronavirus-i-danmark>; <https://www.bfv.de/der-bfv/corona-pandemie/bfv-infos-corona-pandemie-fussball-bayern>)

10 mars. Den viktigaste inskränkningen inom området kultur och idrott var begränsningarna gällande antalet personer som fick mötas på allmän plats. Den 11 mars bjöd kultur- och idrottsminister Amanda Lind in arrangörer av publika engagemang till samtal om Coronaviruset, och dagen efter kom beslutet om ett tak på 500 personer för offentliga tillställningar och allmänna sammankomster. Den 29 mars sänktes taket till 50 personer. Skulle någon bryta mot detta kan polisen ingripa och straffet bli böter eller fängelse i max sex månader. Många konserter, demonstrationer och kulturella sammankomster ställdes in, samtidigt som barn- och ungdomsidrotten snarare blev en oas där barn och ungdomar kunde bete sig ungefär som vanligt i en tid som annars präglades av både isolering och stor nationell oro.

Metod

Undersökningen är en fallstudie av hur Sveriges Coronastrategi växte fram under våren. Vi undersöker hur ideella ledare, lokala klubbar, regionala och nationella förbund hanterade barn- och ungdomsfotbollen under pågående pandemi och vilka konsekvenser detta fick för verksamheten. Intresset kretsar kring framväxten av den policy som innebar att barn och ungdomsfotbollen kunde fortgå trots pågående pandemi. Huvuddelen av materialinsamlingen kommer från åtta intervjuer med representanter för de fotbollsklubbar som är aktiva i Hässelby-Vällingby samt Stockholms fotbollsförbund (StFF), Svenska fotbollsförbundet (SvFF) och Riksidrottsförbundet (RF). Intervjuerna genomfördes via internet och skedde med identifierbara organisationsrepresentanter i april-maj 2020 och följde en intervjuguide med fyra teman: organisation och ledarskap, engagemang, tillit och utsatthet. Utöver detta har vi samlat information om beslut och riktlinjer av betydelse för fotbollens barn och ungdomsverksamhet under Coronapandemins utbrott i början på 2020 och fram till juli samma år med hjälp av en genomgång av bland annat klubbarnas webbplatser och andra informationskanaler, pressmeddelanden från regeringen och relevanta myndigheter och artiklar i Dagens Nyheter.

Resultat

Ett omfattande informationsflöde

För att återspegla hur en av de klubbar som vi följt, Hässelby SK (HSK), informerade sina ideellt engagerade ledare och tränare om hur verksamheten behövde anpassas på grund av pandemin så inleds resultatredovisning med en sammanställning av det viktigaste innehållet i den information som klubben skickade ut i nyhetsbrev, på webbplatsen och via sociala medier.

Redan den 29 mars, alltså samma dag som regeringsbeslutet om inskränk-

ningar i mötesfriheten, så informerade klubben om att 50-regeln även omfattade idrott och att detta byggde på ett regeringsbeslut. Det meddelades att Stockholms fotbollsförbund (StFF) avvaktade ytterligare information från FHM men tills vidare kunde träningen för barn och unga fortgå. Man räknade inte in de aktiva i idrottsevenemangen utan 50-regeln sades gälla enbart publiken. Det var upp till de enskilda föreningarna att göra egna riskbedömningar. Kort därefter, den 1 april, meddelades att alla seriematcher och träningsmatcher ställdes in men att träning kunde fortgå som vanligt. Det rådde dock skärpta krav om social distansering: köer fick inte uppstå, samlingar undvikas, ombyten skulle ske hemma och utomhusträning prioriteras. Allt matchspel ställdes in även för barn och unga.

Men snart därefter, den 3 april, förmedlade klubben ny information från StFF om att träningsmatcher var OK, för såväl vuxna som barn och unga, men seriespel fick inte förekomma. Ett tillägg var att 50-regeln även sades inkludera de aktiva, spelare och ledare. Klubben skrev att det fanns otidligheter kring hur 50-regeln skulle tolkas, till exempel när flera lag delade på en större 11-manna plan och höll till på olika delar av planen. HSK valde själva att hålla en stramare linje och tillät inte heller träningsmatcher, enbart matcher inom klubben fick förekomma.

Den 7 april gick det ut ett meddelande om att matcher i seriespel inte fick starta, nya direktiv skulle komma den 17 april. Klubben påminde också om FHM:s direktiv och mer specifika rekommendationer för träning, till exempel när det gäller att undvika att dela vattenflaskor.

Den 9 april meddelade klubben att man valde att senarelägga fotbollsskolan för 6-åringar till den 7 maj vilket var ett eget lokalt beslut utifrån FHM:s rekommendationer.

Den 13 april kom information om appen ”Min fotboll” där föräldrar och andra intresserade gavs möjlighet att följa matcher streamade istället för direkt på plats, när spelandet väl kom igång. Appen byggde på att utvalda, ofta föräldrar, filmade med sina egna telefoner eller andra kameror. Det fanns även centralt inmatad information och olika klubbar och lag skrev om händelser på plan.

Den 22 april meddelades att seriespelet för barn och ungdomar i St Erikscupen startade med en försening på cirka två veckor, inget spel för dem över 18 år tilläts. Föräldrar påmindes om att följa anvisningar och uppsatta skyltar om att inte befinna sig på planen på grund av 50-regeln. Information betonade att barn, ledare och andra vuxna med symtom skulle hålla sig hemma.

Den 30 april kom information om att den traditionsenliga HSK-dagen, som vanligen samlar uppåt 100 ledare, 300-500 barn och unga och lika många i publik, ställdes in med hänvisning till FHM:s rekommendationer.

Denna korta genomgång visar att HSK oftast hänvisade till StFF och även ibland till FHM men enbart undantagsvis till andra, som RF och regeringen.

Informationen gick oftast ut samma dag som StFF:s publicering vilket visar att informationskanalerna var snabba och att det fanns ett stort intresse kring frågorna. Informationen handlade om rekommendationer och i flera av StFF:s utskick stod det att föreningarna själva skulle göra sina egna riskbedömningar, men i praktiken verkar föreningen genomgående ha gått på StFF:s rekommendationer.

Ett intensifierat kommunikationsbehov

Eftersom Stockholm var den region i Sverige som drabbades först av Coronapandemin med en allmän spridning så märktes allmänhetens kunskapsbehov tydligt i intervjuerna på samtliga nivåer. Såväl lokala klubbar som regionala och nationella förbund lade ner stora resurser på kommunikationsinsatser. De upplevde att människor generellt behövde någon att vända sig till med sin oro och sina frågor. Flera öppnade särskilda e-postadresser och utsåg kommunikationsansvariga eller i vissa fall hela grupper för att upprätthålla en levande dialog. De blev överösta av frågor från allmänheten, även kring sådant som inte var enbart fotbollsrelaterat. För Riksidrottsförbundet intensifierades arbetet den 10 mars, när FHM höjde sin riskbedömning för spridning inom landet till ”mycket hög”. Det innebar bland annat att de fick göra dramatiska förändringar i sin kommunikationsverksamhet och de var med och förhandlade fram det stora ekonomiska stödpaket som innebar 500 miljoner kronor att fördela inom idrottsrörelsen på grund av inkomstbortfall på grund av Corona.

I intervjuerna och i genomgången av informationen från HSK märktes det att StFF vara en av de viktigaste informationskällorna för den lokala nivån. Det var också de som enligt våra intervjuer föreföll ha varit mest aktiva i dialogen med FHM och de var ofta även i kontakt med Smittskydd Stockholm. De upplevde det enligt den intervjuade representanten som frustrerande då lokala föreningar och klubbar behövde vägledning och beslut samtidigt som detta fanns mycket knapphändigt att tillgå hos de aktuella myndigheterna. StFF menade att de därför själva behövde hitta andra vägar än att invänta Riksidrottsförbundets svar. De kände sig tvungna att agera trots den rådande osäkerheten om smittvägar, riskgrupper och annat. Intervjupersonen menade att FHM i detta tidiga skede var alltför otydlig i sin kommunikation. FHM:s val att föra dialog med RF fungerade inte bra för Stockholmsfotbollen. Istället fick de själva söka direktkontakt med statsepidemilogen Anders Tegnell och med Smittskydd Stockholm. StFF drev själva på för att få hålla seriespelandet i gång, men när statsminister Stefan Löfvén, den 15 april i intervjuer menade att närkamper inom fotbollen utgjorde en smittorisk och idrottens skador dessutom kunde utgöra en belastningsrisk för sjukvården, så fick de tänka om (SVT, 2020).

Kommunikation kräver tydliga beslutsgrunder

Den intervjuade verksamhetsansvariga för Brommapojkarnas (BP) barn och ungdomsfotboll uppgav i intervjun att de tidigt fattade ett beslut som sedan visade sig viktigt om att undvika att göra några egna rekommendationer. Istället skulle de så långt som möjligt följa de riktlinjer som fattades på den närmast högre nivån i fotbollens beslutshierarki. Vilket innebar att de själva följde och kommunicerade beslut och riktlinjer tagna av StFF. StFF lyder under SvFF, som i sin tur är anslutna till RF, som är de som har de huvudsakliga kontakterna med myndigheter och andra. Ett tidigt problem att hantera för BP var oron kring familjer som kom hem från sportlovsfirande i Alperna:

”De första som hörde av sig tyckte att det var skandal att vi tillät barn som kom tillbaka från Norra Italien att träna i vår verksamhet. Men då var det just på det sättet som vi svarade: ’Jag har full respekt för vad du tycker, men rekommendationen från myndigheterna är att: är du symtomfri, även om du kommer tillbaka från Norra Italien, så är du välkommen i verksamheten. Har du symtom, oavsett vad det är, det minsta, så ska du stanna hemma.’ Så att vi har följt den linjen konsekvent och det har blivit tydligare under den här processen att ju mer vi gör det, desto bättre blir det för verksamheten, och vi får också det gensvaret att: ’Men bra, då hanterar vi det professionellt.’

BP följde alltså riktlinjerna som kom från StFF och upplevde de några otydligheter i dessa, eller att de bedömdes stå i konflikt med rekommendationer från RF eller FHM så tog de en dialog med StFF för att lösa oklarheterna.

Fotbollen ett andningshål för barn, unga och föräldrar

Även om den intervjuade från SvFF inte direkt arbetade med barn- och ungdomsfotbollen så ventilerade han en oro för att inställda tävlingar och publikfria matcher riskerade att på sikt leda till minskat engagemang både bland ideella ledare och aktiva barn. Drivkraften att hålla igång fotbollen för barn och unga poängterades vara att barnen behövde ett andningshål då både de och föräldrarna var mer hemma under pandemin, att de skulle få hålla på med sådant som de tycker är kul, att träffa kompisar och kanske främst för att bibehålla vanor som innebar fysisk aktivitet. Ett uppehåll befarades leda till att barnen kom bort från fotbollen och kanske hittade andra fritidsintressen efter pandemins slut. Intervjupersonen frågade sig om folk kommer att vilja samlas i så stora grupper igen? Kommer företagen vilja sponsra? Kommer föräldrar ställa upp ideellt? Detta är framtidsfrågor som delades av många inom den organiserade fotbollen och flera av de intervjuade menade att det fanns risker att om man skulle bli tvungen att helt ställa in träningar och andra verksamheter så var risken att det särskilt drabbade olika utsatta grupper. Exempelvis på grund av höjda avgifter som en följd av uteblivna intäkter från cuper, försäljningsverksamhet

och sponsorer. Samtidigt var det svårt för de intervjuade att få en överblick av vilka konsekvenser som pandemin kunde komma att få. Flera av de intervjuade beskrev hur de var mitt uppe i en utveckling som de ännu inte sett slutet på.

St FF drev på för att starta St Erikscupen

Stockholm är landets absolut största distrikt och samtidigt den region som först hade en allmän smittspridning vilket innebar att det var Stockholmsregionen som satte tonen för resten av Sverige. Mot denna bakgrund såg St FF det som en viktig pionjärinsats att de ändå kunde starta St Erikscupen för barn och unga upp till 18 år efter dialog med Statsepidemiologen Anders Tegnell vid FHM och Smittskydd Stockholm. Men beslutet gav dem själva och de lokala ledarna ett nytt uppdrag och en ny roll. Nu blev de kontrollanter av att genomförandet av matcherna skedde enligt vissa regler om hygien, social distansering och kanske främst att de inte samlade fler än 50 personer. Detta visade sig komplicerat särskilt när det gällde platser där flera femmanna matcher genomfördes samtidigt och efter varandra. Eftersom det vanliga är att barn i låg ålder ofta har föräldrar närvarande och flera lag är vana att dela plan för både pågående match, uppvärmning och uppsamling efter match. Vanorna gjorde det svårt att hålla antalet deltagare, främst föräldrarna, under totalt 50 personer. Men den intervjuade resonerade att den organiserade fotbollen åtminstone hade bättre koll på social distanseringen än vad skolan hade, eller när barn och unga samlades mer spontant och spelade själva.

Svårt att hålla 50-regeln

På lokal nivå tycktes det råda delade meningar om hur St Erikscupen gick att kombinera med social distansering och framförallt om det var möjligt att hålla den så kallade 50-regeln. I Vällingby AIK var den intervjuade ungdomsansvarige tveksam till genomförandet av St Erikscupen, främst eftersom det kom att ställa stora krav på enskilda tränare och ledare att upprätthålla 50-regeln. I praktiken hade detta visat sig svårt. Det var också en ovan och oönskad uppgift, med tanke på att man inte sällan som ledare både är granne och bekant med de andra föräldrarna till barnen i laget. Effekten blev att det vid många tillfällen samlades cirka 150-200 personer på planerna och att rekommendationerna gällande publiken sällan gick att hålla. Den intervjuade gick så långt att han menade att han gärna skulle bidra till att cupen stoppades, men det enda sättet att utöva påtryckning som de inom klubben kommit att tänka på, skulle vara att lämna Walk Over på samtliga matcher. Men för att få effekt skulle i så fall någon av de större klubbarna behövt gå i bräsch.

En annan klubb, Kälvesta IoFF (KIoFF), tyckte att det hade gått bra att hålla

antalet åskådare vid träningar och fotbollsskola nere just tack vare att de var verksamma i ett så pass begränsat geografiskt område att alla känner alla. Detta gjorde att alla kände ett delat ansvar. De tog också stor hjälp av den tolkning av 50-regeln som sa att enbart deltagare som befinner sig på själva planen räknas som klubbens ansvar. Publik som befann sig utanför det staket som omringar fotbollsplanen uppgav den intervjuade att de inte kunde ta ansvar för. I praktiken innebar detta helt enkelt att man bad publiken att ställa sig utanför staketet, för där hade klubben inget arrangörsansvar.

En utmaning, enligt den intervjuade i KIOFF, var istället att många ledare som själva var i 30-40-års åldern och ofta betraktade sig som friska, inte höll tillräckligt avstånd från varandra, exempelvis när de diskuterade internt. Detta försökte den intervjuade ordföranden prata med dem om för att se till att de höll erforderlig distans. Det upplevdes annars motsägelsefullt när de försökte uppmana till social distansering som de själva inte höll.

Ordföranden i Hässelby SK (HSK) fotboll tyckte att de hade lyckats reda ut hur 50-regeln skulle tolkas på ett bra sätt, även om det hade varit lite delade budskap från RF och StFF initialt. Det hade dock inneburit ett digert informationsarbete och att medlemmar i styrelsen fick agera ordningspoliser för att se till att rekommendationerna följdes. Även HSK höll sig till samma tolkning som Kälvesta, att klubbens ansvar enbart handlade om dem som var på planen, publik utanför det kringgärdande staketet var där på sitt eget personliga ansvar.

På samma sätt som bland de andra klubbarna följde BP rekommendationerna att försöka se till att spelare och tränare höll social distans när det var möjligt och de följde samma praxis att försöka hålla publiken utanför själva planen. Men i BP var det främst avlönad kanslipersonal som skötte kontrollen av att de ideella ledarna höll sig till rekommendationerna om social distansering och att publiken höll sig utanför staketet.

Diskussion

Både beslutet att hålla grundskolan öppen och att barn och ungdomsfotbollen tilläts fortgå kan motiveras mot bakgrund av en bred hälsodefinition som rymmer såväl den fysiska hälsan med möjlighet till rörelse och fysisk aktivitet men också den psykosociala hälsan med möjlighet till glädje, gemenskap och en välkänd struktur i tillvaron (SOU 2017:47). Detta breda hälsoperspektiv genomsyrade organisationer på alla nivåer i vår kartläggning. Alla, inklusive riksdag och regering, RF, SvFF, StFF och de lokala klubbarna hade kunnat prioritera anorlunda och stoppat fotbollen inom sitt avgränsade mandat. Men detta skedde inte utan istället var personer på alla nivåer beredda att göra det merarbete som krävdes för att fortsätta med fotbollen för barn och ungdomar, och detta motiverades främst av folkhälsorelaterade fördelar. De nationella och regionala

förbunden var tidigt i dialog med regering och myndigheter för att möjliggöra att träning och seriespel bland barn och unga kunde fortgå under hela den pågående pandemin och för att säkra finansieringen av olika verksamheter. Barn- och ungdomsfotbollen betraktades som ett andningshål för deltagande barn och ungdomar, och i vissa fall även deras föräldrar, i en annars mycket kaotisk tid. Det befarades även att till och med ett tillfälligt stopp av verksamheten skulle kunna få långsiktiga konsekvenser på grund av att positiva vanor riskerade att brytas och att den fysiska aktiviteten skulle minska. Eftersom skolorna ändå var öppna och barnen möttes där så borde, med tanke på de potentiella konsekvenserna, inte heller deras fritid begränsas mer än nödvändigt. De negativa konsekvenserna för folkhälsan till följd av isolering och nedstängningar av olika verksamheter och aktiviteter debatteras nationellt och internationellt och inaktivitet bland olika grupper i samhället befaras leda till ökade risker för såväl psykisk som fysisk hälsa (se exempelvis Aung et al., 2020, Lippi et al., 2020).

Ett viktigt beslut var att genomföra St Erikscupen. Men, att arrangera denna cup kräver även i normala fall stora insatser av ideella ledare, och i tider av Corona tillkom dessutom uppgiften att försöka hålla vissa hygienregler samt att försöka se till så att det inte samlas mer än max 50 personer i samband med matcherna. De ideella idrottsledarnas främsta uppgift är vanligen att främja den idrottsliga utvecklingen för de barn och unga de möter. Men det framgår också, i bland annat RF:s policydokument, att uppdraget även handlar om att förmedla grundläggande värderingar som finns inom idrotten (RF, 2019). Men även med detta tillägg är det ett extra åtagande att upprätthålla de typer av ordningsregler som följde i spåren av pandemin. Idrottsrörelsen framhålls ofta som en mötesplats som ska verka för integration och ge möjlighet till nya kontakter och att då istället mota bort åskådare och intresserade är en ovälkommen och ovan uppgift. Dessutom är aktiva ledare och föräldrar ofta i en ålder som generellt sett kanske inte oroar sig för Corona eftersom de typiskt sett inte tillhör någon uttalad riskgrupp. För många föräldrar innebar pandemin dessutom korttidspermitteringar, och ett allmänt begränsat fritidsutbud. Barn- och ungdomsfotbollen kan då ha blivit än mer central i familjernas liv, med resultatet att föräldrar hade svårt att hålla sig borta från fotbollsaktiviteterna på det vis som antydde i bland annat intervjun med SvFF (jmf. t.ex. Behtoui et al., 2020).

Klubbarna var snabba på att följa rekommendationerna, som framförallt kom från det regionala förbundet. De avhöll sig ofta från egna tolkningar och undvek i möjligaste mån särskilda egna lösningar. Detta kan tolkas som tecken på en hög tilltro till den befintliga beslutshierarkin både bland föreningar och allmänhet, vilket brukar framhållas som en positiv effekt av denna form av interaktiva styrning som det här var fråga om (Johansson et al., 2019). Särskilt tydligt visas detta av BP:s erfarenheter. Den interaktiva styrningsmodellen betyder att

Sverige under den pågående pandemin utvecklade en strategi som enbart undantagsvis innehöll några direkta förbud, och att tvångsåtgärder så långt som möjligt undveks. Istället framhölls vikten av eget ansvar. Då blir det av största vikt att nå människor med information och rekommendationer om att frivilligt vidta nödvändiga åtgärder. Den aktuella studien visar att ledare, föreningar och förbund i hög utsträckning tagit det egna ansvaret att försöka följa myndigheternas rekommendationer och att sprida information till sina medlemmar. Men det finns även risker med att överlämna ansvaret till den lokala nivån vilket illustreras av problemen med att hålla 50-regeln.

Istället för att följa 50-regeln till punkt och pricka så omtolkades denna så att det gick att fortsätta med seriespelet trots Coronapandemin. Det utvecklades en praxis under våren att skilja mellan deltagare, tränare och ledare som befinner sig på planen och publiken som befinner sig utanför. Resultaten visar att detta inte var en särskilt genomtänkt strategi utan mer kan betraktas som en framväxande praxis som utvecklades stegvis inom Stockholmsfotbollen. Resultaten visar samtidigt att denna praxis i många fall innebar att långt fler än 50 deltagare samlades vid offentliga tillställningar men att klubbarna bedömde att det föll utanför deras ansvarsområde. Exemplet visar den interaktiva styrningens pragmatiska sida. Det är många olika aktörer som är involverade i styrningsprocessen och praxis växer fram i samspel mellan olika aktörer som har delvis olika roller. Den centrala uppgiften för klubbarna och de ideella ledarna är att främja kollektivets möjligheter att utöva sitt intresse, att spela fotboll, och inte att utöva smittskyddskontroll, det ligger inte i linje varken med idrottens röst eller servicefunktion. Men hade regeringen velat så kunde antalet personer som får samlas vid offentliga tillställningar och allmänna sammankomster sänkts ytterligare. Hade man sänkt det till, låt säga 10 personer, så hade detta helt omöjliggjort för idrottsrörelsen att fortsätta med barn- och ungdomsidrott. Nu gjorde man inte det, vilket tyder på att det ansågs viktigare för folkhälsan att låta detta andningshål vara tillgängligt, än att till varje pris hindra smittspridning. Även om Coronapandemin är ett globalt problem visar vår studie tydligt hur olika lokala sätt att hantera pandemin utvecklats och det är enbart framtiden som kan utvisa vilka eventuella långsiktiga konsekvenser detta kan få.

Referenser

- Aung, M. N., Yuasa, M., Koyanagi, Y., Aung, T., Moolphate, S., Matsumoto, H., & Yoshioka, T. (2020). Sustainable health promotion for the seniors during COVID-19 outbreak: a lesson from Tokyo. *Journal of infection in developing countries*, 14(4), 328–331. <https://doi.org/10.3855/jidc.12684>
- Behtoui, A., Hertzberg, F., & Neergaard, A. (2020). *Ungdomars fritidsaktiviteter: deltagande, möjligheter och konsekvenser*. Lund: Studentlitteratur.
- Einarsson, T. (2008). *Medlemskapet i den svenska idrottsrörelsen: en studie av medlemmar i fyra idrottsföreningar*. Stockholm: Studentlitteratur.

holm: Economic Research Institute

von Essen, J. & Svedberg, L. (red.) (2020) *Medborgerligt engagemang i Sverige 1992-2019. Arbetsrapport 98*. Stockholm: Ersta Sköndal Bräcke högskola

Hedlund, G., & Montin, S. (2009). *Governance på svenska*. Stockholm: Santérus Academic Press Sweden.

Johansson, H., Arvidson, M., Johansson, S., & Nordfeldt, M. (2019). *Mellan röst och service: ideella organisationer i lokala välfärdssambällen*. Lund: Studentlitteratur.

Lindroth, J. (1974). *Idrottens väg till folkrörelse: studier i svensk idrottsrörelse till 1915*. Uppsala: Avhandling Uppsala universitet

Lippi, G., Henry, B. M., Bovo, C., & Sanchis-Gomar, F. (2020). Health risks and potential remedies during prolonged lockdowns for coronavirus disease 2019 (COVID-19). *Diagnosis (Berlin, Germany)*, 7(2), 85–90. <https://doi.org/10.1515/dx-2020-0041>

RF, Riksidrottsförbundet (2019). *Idrotten vill*. <https://www.rf.se/globalassets/riksidrottsforbundet/nya-dokument/nya-dokumentbanken/rfsverksamhet/idrotten-vill--idrottsrorelsens-ideoprogram.pdf>

SOU 2017:47, (2017). *Nästa steg på vägen mot en mer jämlik hälsa: förslag för ett långsiktigt arbete för en god och jämlik hälsa*. Kommissionen för jämlik hälsa Stockholm: Wolters Kluwer.

SVT (2020) <https://www.svt.se/sport/fotboll/stefan-lofven-det-ar-oansvarigt-och-onodigt>